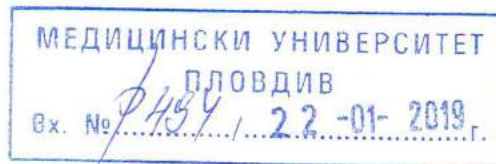

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Валентин Христов Акабалиев, дм, дмн
Катедра по психиатрия и медицинска психология,
Медицински университет – гр. Пловдив.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен "доктор" в област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление: 4.3. Биологични науки, научна специалност: Клетъчна биология.

Автор: *Надежда Димитрова Петрова*

Форма на докторантурата: *редовна*

Катедра: *Анатомия, хистология и ембриология, МУ- Пловдив*

Тема: *Асиметрия и полов диморфизъм на пръстови и дланни папиларни изображения при здрави и психичноболни лица*

Научни ръководители:

Проф. д-р Стефан Сивков, дм, Медицински университет – Пловдив

Доц. Емилия Андреевко, дб, ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р-2796/14.12.2018 на Ректора на МУ- Пловдив съм определен за член на Научно жури във връзка с процедура за защита на дисертационен труд, с автор Надежда Димитрова Петрова, редовен докторант към катедра Анатомия, хистология и ембриология, МУ- Пловдив на тема: "Асиметрия и полов диморфизъм на пръстови и дланни папиларни изображения при здрави и психичноболни лица", за придобиване на образователна и научна степен "доктор".

Представеният комплект материали на електронен носител включва всички необходими документи в съответствие с чл.115(1) от Процедурата за придобиване на ОНС "доктор" в МУ-Пловдив; Правилник на МУ-Пловдив от 06.11.2014.

Докторантката е приложила списък с участия в научни форуми и копия от 3 (три) публикации по темата на дисертационния труд.

Надежда Димитрова Петрова е родена през 1987 г. в гр. Велинград. Завършва средното си

образование през 2006 г в родния си град. Същата година е приета студентка в Пловдивския университет "П.Хилендарски", който завършва успешно през 2010 г. с бакалавърска степен по специалност „Биология“. Има две магистърски степени: Първата е получена през 2014 г. по специалност "Предучилищна педагогика" в СУ "Св. Климент Охридски", а втората е придобита през 2015 г. в ПУ "П. Хилендарски" по специалност "Медицинска биология". От 2013 до 2014 г. работи в ПУ като биолог в Катедра "Анатомия и физиология на човека", а от 2015 г. е избрана за асистент по анатомия и физиология на човека в същата катедра.

На 01.11.2016 г, със Заповед № Р-2322/25.10.2016, е зачислена като редовен докторант по докторска програма "Клетъчна биология" към Катедра "Анатомия, хистология и ембриология, МУ – Пловдив. Отчислена е от докторантура с право на защита със Заповед № Р-2794/14.12.2018 по Предложение на КС на Катедра "Анатомия, хистология и ембриология (Протокол 10/23.11.2018) и Решение на ФС на МФ при МУ – Пловдив (Протокол 6/12.12.2018).

2. Актуалност на тематиката

Докторантката се съсредоточва върху опита да се проучат случаите на психичноболни пациенти с шизофрения и биполарно афективно разстройство тип I, с нарушена невроонтогенеза, част от която е процесът на латерализация на мозъка. Честотата и тежестта на психичните заболявания в съвременните общества определят голямата им медико-социална значимост и всяка стъпка, направена в посока на изучаването им е важна. В този контекст ясно личи актуалността на дисертационния труд.

3. Познаване на проблема

От направения литературен обзор се вижда, че дисертантката познава добре и в детайли съвременното състояние на проблема, ориентира се отлично в литературния материал и може критично и творчески да го оценява. Познаването на проблема е съществена предпоставка за правилното формулиране на целите и задачите, за точна и ясна интерпретация на крайните резултати. Литературният обзор служи като основа за формулиране на работна хипотеза за връзката на дисонтогенетичното развитие при психичноболните с атипичното използване на ръцете и дерматоглифичните аномалии.

4. Методика на изследването

Методологията се отличава с детайлно и компетентно представяне на процеса на проучването. Използваните методи са достатъчни и надеждни за постигане на поставената цел. За да имат по-голяма сравнимост резултатите на проучването, е използвано диагностициране, базирано на признатите с международно съгласие психиатрични диагностични критерии (DSM-IV). Изследването е извършено от докторантката и психиатър от клиниката по психиатрия на УМБАЛ „Св. Георги“, гр. Пловдив. Методите са подбрани адекватно на целите на изследването и са представени пълно и разбираемо.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд от 128 страници е структуриран по класическата схема в 7 раздела: въведение – 2 стр., литературен обзор – 36 стр., цел и задачи – 2 стр., материал и методи – 16 стр., резултати и дискусия - 51 стр., изводи – 2 стр. и библиография -14 стр. Съотношението между обемите на отделните раздели е според общоприетите правила. Резултатите от математико-статистическата обработка са представени на 39 таблици и онагледени на 18 фигури.

Литературният обзор реферира 150 източника (23 на кирилица и 127 на латиница) и е структуриран в 4 подраздела. Прегледът на публикациите е направен задълбочено и ясно, с многопластно и представително разглеждане на проблема както у нас, така и в световен мащаб, което показва добра информираност на докторантката и възможност за извеждане на съответната цел и задачи на проучването. Обръща се внимание както на ролята на дерматоглифичните биомаркери като скрининг индикатори за психични заболявания, така и на феномена ръкост при здрави и психичноболни индивиди. Изхождайки от факта, че подобни комплексни проучвания у нас са сравнително малко, докторантката си поставя за задача да допълни наличните познания с данни за дерматоглифичните особености на здрави и психичноболни от двата пола с различия в доминиращата ръка.

Разделът "Материал и методи" е описан подробно, стегнато и точно, в съответствие със съвременните общоприети нормативи. Изследвани са 390 клинично здрави индивида и 69 психично болни пациенти. В проучването са включени 115 левичари и 344 десничари. Материалът като обем е напълно достатъчен и позволява да се направят достоверни анализи и оценки на третираните въпроси. Получените данни от приложените методи – дактилоскопия, палмоскопия, флукутираща асиметрия, въпросник на Edinburgh Handedness Inventory за определяне на ръкостта, са анализирани с помощта на адекватен статистически

панел от параметрични и непараметрични анализи, което позволява многоаспектното изследване на показателите.

Най-съществената и най-голяма част от дисертацията е разделът "Резултати и обсъждане", описани в последователност съобразно поставените задачи. Обсъждането се характеризира с пълнота и задълбоченост в разсъжденията, в контекста на целта на проучването и литературните данни. Авторката има своя принос в провеждане на паралелно изследване на невроонтогенетични феномени – функционална асиметрия и дерматоглифични характеристики при здрави контроли и при пациенти с шизофрения и биполарно афективно разстройство тип I. В проучването е приложен комплексен подход: Въпросник, изследващ обективни изменения на мозъчната латерализация, съчетан с наблюдение на извършвани дейности чрез тест за ръчно доминиране. Извършена е подробна дерматоглифична характеристика при болни от шизофрения и биполарно афективно разстройство тип I, която притежава определена гностична стойност, подкрепяща невроонтогенетичната хипотеза за развитие на психичните разстройства. Резултатите от изследването определят психично болните и контролите като достатъчно обособени според дерматоглифичния си статус групи. Различията във флукуиращата асиметрия на дерматоглифичните признаци между субгрупите на психично болните и психично здравите лица с доминантна дясна ръка отразяват понижена онтогенетична стабилност при психичноболните.

Общото ми впечатление от раздела е, че резултатите са обсъдени задълбочено, точно и в добър научен стил, с интересни идеи и интерпретации на проблема.

Направените 6 извода убедително отразяват заключенията на докторантката.

Считам, че всички аспекти на формулираните приноси на дисертационния труд са посочени компетентно и отразяват обективно и точно постигнатото от докторантката. По същество приносите имат оригинален и теоретично-потвърдителен характер.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Дисертантката представя 3 публикации по темата на дисертационния труд и участия в една национална конференция в гр. София и един международен конгрес в Сърбия, което е напълно достатъчно и отговаря на изискванията. Във всички публикации Надежда Перова е първи автор. От приложената декларация за оригиналност и достоверност може да се заключи, че настоящият дисертационен труд е лично дело на докторантката.

Считам, че разглежданият дисертационен труд поставя солидна основа за по-нататъшно разширяване и задълбочаване на научните изследвания по темата за промените в ръкостта при психичноболните, свързано с функционалната асиметрия. Нямам критични бележки към проведеното изследване. Допуснатите малки пропуски при цитиране на някои библиографски източници приемам за техническа грешка, която не намалява достойнствата на работата.

7. Автореферат

Авторефератът съответства на структурата и съдържанието на дисертацията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Надежда Димитрова Петрова „Асиметрия и полов диморфизъм на пръстови и дланни папиларни изображения при здрави и психичноболни лица” е посветен на актуален, научно-приложен въпрос и е изпълнен чрез подходящо съставена програма. Представява изключително трудоемко проучване, изпълнено самостоятелно от авторката; базира се на богат фактически материал и предлага интересни констатации и интерпретации на изследвания проблем. Получените данни са задълбочено

анализирани и нагледно демонстрирани. Таблиците са добре подбрани и представени в модерен дизайн и аналитичен подход. Резултатите обогатяват познанията за мозъчната латерализация, а научните приноси не будят съмнение. Показаните творчески способности при анализа и решаването на задачите доказват, че Надежда Петрова е изграден млад специалист – антрополог, притежаващ теоретични знания и професионални умения за самостоятелни научни изследвания. Представените материали и документи по процедурата **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Пловдив. Дисертационният труд съответства на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Пловдив за приложение на ЗРАСРБ.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Надежда Димитрова Петрова в докторска програма по 4. Пиродни науки, математика и информатика, професионално направление: 4.3. Биологични науки, научна специалност: Клетъчна биология.

09.01.2019 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Валентин Акабалиев, дмн